

Een reactie op:
Post van Bordes (door Dick Stapert; zie het vorige artikel)

HET GEWICHT VAN BORDES

Dit artikel is eerder verschenen in *Archeoforum* nr. 2, jaargang 2, 1997 (ISSN 1386-6095)

Frans de Vries

Bordes-mysterie opgelost

Het Bordes-mysterie is opgelost. Uit nieuwe bronnen genoemd door Dick Stapert in dit nummer blijkt dat Bordes ook na zijn bezoek aan Wouters c.s. de Vermaning-artefacten als vervalsingen zag. Ik kan me haast niet voorstellen dat eventuele nieuwe feiten hier iets aan kunnen veranderen.

Een nieuw mysterie

Dat Horn en Wouters de brief van Bordes niet genoemd hebben in hun verslag over het bezoek van Bordes aan de APAN-leden (Horn 1980), lijkt veroorzaakt door de chronologie: de brief van Bordes (d.d. 5 februari 1981) had Wouters nog niet bereikt toen Horn zijn verslag schreef en Wouters zijn commentaar hierop gaf. Maar hoe zit het daarna? Waarom is er door Wouters nooit gerept over deze brief?

Bordes & McBurney omarmen

Stapert zegt zijn artikel te schrijven om aan te geven welk gewicht het oordeel van Bordes over de Vermaning-artefacten heeft. Bordes' verdiensten voor de archeologie staan vanzelfsprekend buiten kijf. Maar heeft Bordes gelijk als het om de Vermaning-artefacten gaat? Om dat te beoordelen kunnen wij natuurlijk niet alleen varen op Bordes' competentie, maar moeten wij ook kijken naar de argumenten die Bordes noemt. Als ik dat doe, dan valt allereerst op dat Bordes niet alles uit de kast gehaald heeft: hij heeft niet alle hypothesen gewogen en hij heeft niet alle onderzoeksmogelijkheden toegepast en hier niet over gepubliceerd. Bordes stelt slechts vast dat de Vermaning-artefacten afwijken van alles wat hij kent op paleolithicum-gebied. Maar dat betekent nog niet dat het vervalsingen zijn. Het enige wat hij signaleert zijn enkele anomalieën: afwijkingen van zijn kennisbestand (zie Postma 1997), zoals de ongewone bewerkingstechniek en de versplinterde randen van de vuistbijlen. Ter verklaring van de anomalieën dienen verscheidene hypothesen op hun waarde bekeken te worden – de vervalsingshypothese is daar slechts één van.

Hoeveel gewicht Bordes ook in de schaal legt – voor alle duidelijkheid in figuurlijke zin – zijn oordeel over de Vermaning-artefacten moet daarom volgens mij ook weer niet te snel omarmd worden ter ondersteuning van de hypothese dat de Vermaning-artefacten vervalsingen zijn. Dit geldt ook voor McBurney. Deze Engelse archeoloog noemt slechts één facet dat hij afwijkend vindt: het 'technische' argument. Moraal van het verhaal: hoe groot het zwaargewicht ook is, we moeten niet de persoon wegen maar zijn argumenten.

Bosinski en weer een raadsel

Bosinski overkwam volgens Stapert hetzelfde als Bordes: op zijn oordeel werd geen prijs gesteld toen dat het tegenovergestelde bleek te zijn van wat de Vermaning-verdediging wilde horen. Toch heb ik de indruk dat Bosinski soms makkelijk aantoonbare onjuistheden in zijn argumentatie heeft verweven. Een meest schrijnend voorbeeld vind ik zijn determinatie van enkele stenen van de Vermaning-vindplaats Hoogersmilde. Hij zag namelijk in enkele stenen – enkele artefacten en gek genoeg ook drie natuurstenen – van deze locatie laat-paleolithische artefacten (Bosinski 1977, p. 20). In mijn ogen is dat volstrekt onjuist. Wat dat betreft sluit ik mij aan bij Ad Wouters die dit ook vindt (Wouters 1980, p. 140-141). Waarom Bosinski zich geroepen voelde om deze vreemde uitspraken te doen, is gezien zijn deskundigheid op het gebied van het paleolithicum, is moeilijk te begrijpen. Wellicht dat wij in een van de komende nummers van *ARCHEOFORUM* nader ingaan op dit raadsel.

Literatuur

Bosinski, G., 1977. Rapport Bosinski (Keulen 9 mei 1977).

Vries, F. de, 1997. Wat vond François Bordes van de Vermaning-artefacten. *Archeoforum* 1, p. 45-49.

Wouters, A. M. 1980. Een doolhof van deskundigheid. *Archeologische Berichten* 7, p. 131-152.